

ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ

[Γραμμένα για το «Μπουκέτο»]

Κ' έλαμταν τὰ μίτια σου, Καλέ μου, μόνε, μέσ' στή νύχτα τού Κυρίου, κ' ήτανε χωμένη στή μορφή σου, σ' αὐτὴν ἠδονή τού μαρτυρίου...

Κ' ἦσαν τὰ χεράκια σου, Καλέ μου, τ' ἄπτερα χεράκια τὰ γλυκά μου, κ' ἔμπλεζαν ἀλλήλητα, Καλέ μου, σὸν ποικιλία, μέσα στὰ δικά μου...

κ' ἔφεγγαν τὰ μίτια σου, Καλέ μου, ἀπὸ μιὰν ἀλλοκοτή θυσία, καὶ τὸ προσοπιάκι σου, Καλέ μου, ἔλαμπε γλυκά, σὸν ἐκκληρία!

Κι' ὅλη νύχτα ἄμοιοι, Καλέ μου, μέσ' στὸ βοϊθαμὶ τού μισηρίου, ἴνδαμε κ' οἱ δύο, σάμπως λαμπάδες, στὴν Αἰόνια Λόζα τού Κυρίου...

Τ' ΑΗΔΟΝΙ

Ένα βραδάκι τού Μαγιοῦ, μέσ' στή χρονιά κοιμημένο — τὸ πὸ μανάχο τῆς χρονιάς, καὶ ἴσως τὸ πὸ θλιμμένο, —

τὴν ὥρα ποὺ ἐτοιμάζονταν νὰ κοιμηθοῦν οἱ κλάνοι, δίχως αἰτία, ἔφαρνε, τραλλάθηκε τ' ἄρθρόν!

Πολλὲς φορές, ἀναγοιστοὶ στὸν πλάτανο ἀποκάτου, ἀκούγαμε τὶς τριλλίες του, καὶ τὰ πιτσιματά του...

συχνά, πάλι, γροῖζοντας τὶς ὄσες ποὺ βραδιάζει, τ' ἀκούσαμε, τὶς πὸ καλὲς στοροῦρες του ν' ἀραδιάζει:

μὰ σὸν ἐκείνη τῆ βραδιά, οὐ κείνο τὸ πλάταν, τέτιο τραγοῦδι ἔσφαιρο, ποτὶ δὲν εἶχε κάνει...

... Κι' ὅπως τραβοῦσα πάροισα, σὶνὴ μοιραζὰ τὸ δρόμον, ἀναπολιτάς μουτικά, δὲν ἔξεω ποὺν καϊμὸ μου,

— ποὐλάκι τού μεσονυκτιοῦ, ποικιλία τῆς ἐρήμου, ἦρθ' ἡ φωνή σου σίχαρα, καὶ πῆρε τὴν νύχτῃ μου...

... Κ' ἦταν ἡ νύχτα διάφανη, κ' ἔλαμπε ἀγάλη ἡ ποὐλία' εἶχαν οὐσιπῶσι ἀπὸ τῶς τ' ἄλλα τὰ νυγτοπούλια, —

καὶ μέσ' ἀπ' τ' ἄσπρα τὰ νουθιά, ποὺ φέγγαν σὰ βελούδα, ὄλ' ἡ νυχτιά, παθητικά, σοὺ φώναζε: Τραγοῦδά...

Κ' ἦμον καὶ γοῖο, καὶ οἱ ἀκούγα, χωρὶς νὰ οὐ χορταίνω, — τὸ βράδι ποὺ τραλλάθηκες, ποὐλόσι ἀγαπημένο...

Ναπολέων Λαπαδιώτης

Ζαλιμούνται καὶ ἡ πρόσκλησίς του... ὁ ἐρχομὸς σας εἰς τὸ σταθμὸ όλα αὐτὰ ποὺ δειχθῶν φανερά τὸς σκοποῦς σας. Σὰς ἐννόησα καὶ γι' αὐτὸ σὰς μίλησα μὲ εὐλακρυνία. Ἔξω ὅτι καλὴ σας, ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ μιλήρη καθαρά, ἀφοῦ δὲν τοῦλάμε!

ΣΑΡΜΑΝΤΡΙΕ, (στενωχωρημένος) — Λυπητοί, πολὺ, κυρία μου, ἀλλὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ σας πῶ ὅτι δὲν ἐξηγεῖτε καλὰ τὰς πράξεις μου. Εἶνε ἐντελὸς τυχαίως. Σήμερα μόνον, ἔμαθα τὴν ἀφίξι σας. Λοιπὸν δὲν ἐσχεδιάσαι τίποτε.

Κα ΓΑΖΕΛ, (ἐκνευρωμένη) — Ἄλλὰ ἡ παρουσία σας σ' αὐτὸ τὸ ἀμάξι;

ΣΑΡΜΑΝΤΡΙΕ. — Θέλησα... νὰ σας προσφέρω τὰ σέβη μου, ὅσπρα ἀπὸ τὸσον καρό!

Κα ΓΑΖΕΛ, (πεισιωμένη) — Τόσο τὸ χειρότερο ἂν μίλησα πολὺ γλήγορα. Ἐν τούτοις...

ΣΑΡΜΑΝΤΡΙΕ, (παγερός) — Θὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ, εὐλακρυνῶς, κυρία, καὶ θὰ σὰς πῶ ἀπὸ: Στὴν ἡλικία μου δὲν μπορῶ νὰ ἀλλάξω τὴ ζωὴ μου. Θὰ μένω ὁ ἀφοσιωμένος λάτρης τῆς ἐπιστήμης...

Κα ΓΑΖΕΛ. Ἡ ἀπόφασίς σας εἶναι ἀμετάκλητη;

ΣΑΡΜΑΝΤΡΙΕ. — Ἀμετάκλητη!

Κα ΓΑΖΕΛ, (θυμωμένη, σὸν ἄμαξά). — Ἀμαξὺ! Πήγαίνε με στὸ σταθμὸ!

ΣΑΡΜΑΝΤΡΙΕ, (κατεβαίνε ἀπὸ τὸ ἀμάξι). — Τάχη, ὀδήγησε τὴν κυρία. Θὰ σὲ περνεῖω ἐδῶ.

Κα ΓΑΖΕΛ, (ἔξω φρονῶν). — Μπορεῖτε νὰ καυχηθῆτε πὼς ἀφίνετε ὅλες τῆς εὐκαιρίας...

ΣΑΡΜΑΝΤΡΙΕ, (μὲ σεβασμὸ). — Δὲν εἶμαι δυναρεστημένος γιὰ τὴν πρώτη φορά...

(Τὸ βράδυ ὁ Σαρμαντοῖ, ἀπελιπισμένος γιὰ τὴν καταστροφὴ τού ὄνειρου του δηγρεῖται τὰς περὶ πλείστες τῆς ἡμέρας).

ΣΑΡΜΑΝΤΡΙΕ. — Τι ἀλλαγὴ, φίλε μου! Τι πτώσις! Κουνή, συμφοροντολόγος καὶ ἀσχημὴ! Τὸ εἰδωλό μου! Ὅλες ἡ χίμαιρες τῆς ζωῆς μου... Ἄχ! Πρέπει νὰ παρατηρῆ κυνεῖς προσεκτικά τὰ μωραμένα πρόσωπα τῶν γυναικῶν, ποὺ ἀγαπήθησαν! Εἶνε ἕνα σκληρὸ μάθημα. Τι ἀπογοήτεσις! Τι ἀηδία! Καλλίτερα νὰ ἔμενα μὲ τὸ δνεῖρο μου!

Μισέλ Προβέν

ΠΩΣ ΖΟΥΣΑΝ ΟΙ ΠΡΟΦΟΝΟΙ ΜΑΣ

Η ΖΩΗ ΣΤΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Τὸ Ἀθηναϊκὸ σπίτι τῆς ἐποχῆς τού Περικλέους. — Ἡ ἀπλότης του. — Ὁ γυναικωνίτης. — Τὰ μαγκάλια. — Τὰ ἐπιπλα τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων.

Ἰσπερ ἀπὸ μακρῆς, ἐπίπονης καὶ προσεκτικῆς ἐρευνῆς τῶν ἀρχαιολόγων μόλις κατὰ τὰς ἀρχὰς τού παρόντος αἰῶνος ἀρχίσαν νὰ καθορίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Ἀπὸ τὸ ὠραῖον βιβλίον τού καθηγητοῦ Τόκερ, μαθαίνουμε ποὺς ἔζησαν οἱ Ἀθηναῖοι δὴ σπῖτια τους, ποιά ἐπιπλα μετεχειρίζοντο συνήθως καὶ χίλιες δὺς ἄλλες λεπτομέρειες τῆς καθημερινῆς ζωῆς των, ἡ ὁποία εἶχε παραμεινῆ ὡς ὅτε σποτεινῆ.

Κατὰ τὴν ἀκμὴ τῶν Ἀθηνῶν, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς δημοκρατικῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς μακεδονικῆς κατακτῆσεως, τὰ περιφῆμα «παλιτία» ποὺ ἀναφέρει ὁ Ὀμήρος δὲν ὑπῆρχαν. Ὁ Δημοσθένης συγκαθίφεται ἀργότερα κατὰ τὸς Μακεδονικοὺς χρόνους δὴ σπῖτια τού Θεμιστοκλέους, τού Μιλτιάδου καὶ τῶν ἄλλων εὐκλῶν στρατηγῶν τῆς ἐνδόξου τῶν Ἀθηνῶν ἐποχῆς, πρὸς τὰ δημοτικά πτεία τῶν Ἀθηνῶν ἀποκαλεῖ τὰ πρώτα ἐρεῖλια. Καὶ ὠφείζετο κατὰ τῶν ἀρχόντων τῆς συγχρόνου τού ἐποχῆς, οἱ ὅποιοι ἀνιήρον μεγαλοπρεπῆ μέγαρα ὡστε νὰ ὠραιοῦν ἀπέναντι τους αἱ δημοσίου οἰκοδομῆ.

Εἰς τὸ κυρίως Ἄστυ, δὲν ὑπῆρχον διόλου μεγάλα σπῖτια. Εἰς τὰς ἐσχόλας τὰ σπῖτια εἶχαν περισσότερα δωμάτια καὶ τὰ ἐπρωτομοῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι. Τὰ σπῖτια τῶν Ἀθηνῶν εἶχαν ἀπλοῦστα σχέδιον. Ἦσαν μονόροφα ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον. Ὑπῆρχαν καὶ διόροφα ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πλείστα μόνον κατὰ τὸ ἦμισυ.

Τὰ σπῖτια τὰ ἐκτεφῆρα στήν Πομπηία μορῶν δὴ δώσων μὲ ἀμυδρὴν ἰδέα γιὰ τὰ σπῖτια τῶν Ἀθηνῶν, ἀφοῦ τίποτε ἄλλο δὲ μπορεῖ ὠρσιμεῖν νὰ μῆς φωτίσῃ γιὰ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς αὐτῶν.

Τὰ σπῖτια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διέφερον ὀλωσοδιόλου ἀπὸ τὰ σημερῖνα γιὰτὶ ἀπ' ἔξω δὲν παρουσιάζαν τίποτε τὸ ἐξαιρετικό. Μιὰ μικρὴ πορτα σ' ἕναν κάτασπρο τοῖχο καὶ ποὺ καὶ ποὺ κανένα στενὸν παρθυράκι.

Ἀπὸ μέσα ὅμως ἀπὸ τὴν αὐλὴ καὶ παρὰθυρα καὶ φῶς καὶ διάδρομοι, καὶ δωμάτια εὐάερα καὶ εὐήλια ὑπῆρχαν. Ἀηλαδὴ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἦσαν εἰς τὰ σπῖτια τῶν κλειστοῦ ἀπ' ἔξω καὶ ἀνοικτοῦ ἀπὸ μέσα.

Σὲ κάθε σπῖτι εἶταν ἀπαραίτητο καὶ ἀπὸ ἕνα μαγαζὶ. Πολλῆς φορῆς ἦσαν καὶ δύο τὰ ὁποία ἐνοικίαζεν ὁ ἰδιοκτήτης τού σπιτιοῦ. Τὰ σπῖτια ἦσαν κτισμένα ὀλα ἀπὸ τούβρα ψημένα στὸν ἥλιον. Ἀργότερα ἐκτίσθησαν σπῖτια ἀπὸ πέτρος καὶ μάρμαρον.

Τὰ πλούσια σπῖτια εἶχαν ἕνα μικρον χῶρον ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν πορτα στεγασμένον καὶ ὑποστρωζόμενον ἀπὸ δύο στύλους. Εἰς τὰ ἄλλα τίποτε. Εἰς τὸ ἐμπροσθεν μέρος τού σπιτιοῦ βρισκόντουσαν τὰ ἀγάλματα τῶν Ἑρμῶν καὶ τῶν Ἀπολλῶνων. Οἱ πόρτες συνήθως ἦσαν μονόφυλλες, σπανιώτατα δὲ διφυλλῆς.

Ἡ αἰθουσα τῆς ὑποδοχῆς ἦτο χωριστὴ ἀπὸ τὰ ἄλλα δωμάτια τὰ ὁποία ἐχώριζε ξεχωριστὰ πορτα. Ἡ πορτα αὐτὴ ἦτο τὸ σύννορον τού γυναικωνίτου καὶ ἡ νεαρὰ κόρη ἔφερε νὰ εἶρη σοβαρωτάτων λόγων γιὰ νὰ τοῖμῃσῃ νὰ τὴν περάσῃ. Ἐπίσης ἦτο πάντοτε κλειστὴ εἰς τοὺς ξένους καὶ μὲ μεγάλην ἀγανάκτησιν λέγει ὁ Δημοσθένης εἰς ἕνα λόγον του:

«Ἦλθε τὴν νύχτα μεθυμένος, ἔσπασε τὴν πορτα καὶ ἐμπῆκε εἰς τὸν γυναικωνίτην!»

Εἰς τὸν γυναικωνίτην ἦσαν τὰ δωμάτια τῶν συζύγων καὶ τῶν ἀνυπόδρων κοριτσιῶν, ἡ ἀποθήκη, τὰ δωμάτια τῶν ὑπηρετιῶν καὶ τὸ μαγειρεῖον.

Τὰ σπῖτια, καθώς εἶπαμε ἦσαν συνήθως μονόροφα εἰς τὸ ἄστυ ὅμως ἐνεκα τού στενωπὸ χῶρου κολλῶντες ἕνας ὄροφος ἀκόμη ἦτο ἀπαραίτητος.

Καὶ ἐγένετο οὗτος ἀναλόγος τῆς ἀνάγκης, ἄλλοτε μικρὸς καὶ ἄλλοτε κατεῖχε ὀλόκληρον τὸ σπῖτι. Ἐμενον δὲ συνήθως οἱ ὑπέρτοι τῆς οἰκίας καὶ ἀνεβαίναν σ' αὐτὸν μὲ μιὰ ξεχωριστὴ σκάλα ἀπ' ἔξω. Ἐκεῖ παρὰθυρα δὲν ὑπῆρχον, ποὺ καὶ ποὺ κανένας φεγγίτης ἔβλεπε στὸ δρόμον.

Τὰ καλὰ σπῖτια εἶχαν πηγάδι ἢ στέρνα. Θερμίστρος ὀραν τὶς ἰδικῆς μας δὲν ὑπῆρχον. Τὰ ἔβλα ἢ τὰ κέρβωνα μὲ τὸ πῆριφρον μαγκάλι ἔκαναν ὄλες τὶς δουλειῆς καὶ ὁ κανὸς ἐγέμιζε τὰ δωμάτια. Μόνον εἰς τὸ μαγειρεῖον ὑπῆρχεν κάποιον τρύπα χρησιμεύουσα ὡς καπνοδόχος.

Τὰ ἐπιπλα τῶν Ἀθηναϊκῶν σπιτιῶ τῆς κλασικῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπλοῦστατα. Περιωφίζοντο εἰς πᾶν ὅτι ἐχρησιμεύε μόνον. Ἐλειπεν ἡ σημερινὴ πλῆθυσια ἐπιπλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀρχίσταν.

Τὰ καθίσματα τῶν ἡνῶν ἐλαρῶν, ἀλλὰ καὶ ἀναπαυτικώτατα. Οἱ διαφόροι σχήματα λυγιῆς των, οἱ ἀμφορεῖς, τὰ κίτελλα, τὰ μικρὰ κάτοπτρα καὶ πλείστα κομφοτεχνήματα πλῆνη ἢ μετὰλλινα, ἀπέτελλον τὴν μόνην ἐπιπλῶων τού Ἀθηναϊκοῦ οἴκου.

